„Застава“ излази трипут у недељи средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „

за Србију:
(у сребру)
за годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чарш.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ
рачунају се по количини врста или места које заузимају из оваких ситних петит слова и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ
шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 147. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 14. (26.) ДЕЦЕМБРА 1873. ГОДИНА VIII.

ЗНАЦИ НА БОЉЕ.

Прошла су давно баснословна времена кад су људи у чуда веровали, која чине поједини, умно надмоћни људи у своме кругу ширем и ужем; времена у којима се веровало на нека „мановенија с више“ која стварају догађаје без и мимо воље оних, на које ти догађаји утичу остављајући за собом последице штетне или корисне, по намери невидљивог духа, који их ствара. Данашњи век непризнаје алегоријама буквалне суштине и вредности, и реални правац у наукама које покрећу животом људским са основом пориче тако звану „историчну нужду“ у развитку друштва човечанског према разним фазама његовим, узели га у целини, или делимице по групама народним или државним. Последице једног или другог догађаја, које утичу на живот једног народа или једне државе, нису случајне него логичне, онаке, какву клицу у себи по својој природи понети морају, али су начела, системе и примена истих случајна, произвољна. Како се ова поставе и изводе, од тога зависе догађаји и њихове логичне посљедице.

Пример нам је овде цео свет у опште, а специјална примера имамо данас пред очима, ако ће мо погледати на — Србију.

Како стоји данас Србија према ономе што би требала да је по своме земљо-и народописном положају, и према жељи, нади и очекивању народа српскога? Како стоји као држава по себи самој и по своме културном позиву и определењу с поља и изнутра?

То је лако прегледати али врло жалосно погледати.

Народ српски очекивао је од Србије с пуним правом да одговори својој, географским и етнографским обележеној, с погледом на стање целокупног народа и с тим условљеног животног питања његовог одређеној дужности: да створи српску државу која би обухватила целину народа нашег колико је то по начелу јединства народне државе и државне сигурности могуће, да дакле ослободи и уједини српство и да му тако створи услове за живот и културни даљи развитак. У томе правцу била је управљена пажња целог српства на Србију и заложена целокупна снага народна у новије време нарочито, с поља и изнутра. Стран свет пратио је симпатично сваки корак младе државе на југоистоку Европе гледајући у њој свежу полугу ширењу цивилизације на исток; околни пак народи под игом варварства турског, гледаху у Србији свога избавитеља и спаситеља.

Ово све нарочито датира од „светоандрејске скупштине“, од 1858 године. Србија је већ ослобођењем својим положила клицу наговештеном кредиту своме у српском и туђем свету, али речено време дало је развитку и утврђењу тога кредита већега полета и значаја. Ко је пре тога сумњао у животну снагу Србије, тај се од тога времена морао уверити да се преварио, јер је народ тада зас едочио и доказао, да му је животна снага свежа и бујна и да у себи садржи све особине младог, здравог народа, коме претстоји лепа будућност и који ће врло брзо у развитку своме доспети до ступња, на коме стоје много срећнији народи. У карактеру народа лежали су сви они услови, који сачињавају полугу напредног и брзог развитка његовог. Наде српства и осталог света, беху потпуно оправдане иза те, по историју Србије знамените године и ми видисмо, где Србији почеше и непријатељи признавати њену природну мисију, њен задатак.

То је заслуга народа самог.

Да развијамо филозофску теорију о „историчној и логичној нужди,“ даље, могли би применив је на Србију запитати: је ли морало бити да Србија стече онај углед, кога задоби услед и иза светоандрејске скупштине своје, и је ли морало бити, да га до ове године са свим проигра? Но ми ћемо решавање тако апстрактних питања оставити филозофима а сами ћемо без обзира на то бацити лак поглед на суштину њене политичне историје од тога доба до данас и на данашње стање у њојзи. Констатујемо само мимогред, да ми нисмо присталице горње теорије и да не признајемо, да је морало бити све оно, што је Србија у том кратком перијоду времена доживила и — преживила. Њен живот тога доба о коме говоримо производ је, произвољно, по слободној вољи а не по „случајности“ каквој постављених и на живот државни примењених политичних начела и система. Од тога, каква се начела поставе за постоље државног живота и какав се систем одабере за њезин развој, од тога зависи правац развитка и ту иду догађаји логичним последицама и извесним током тако, да се дају предвидити и прорачунати. Од тога, каква се начела одаберу за полугу, којом ће се покретати државни живот, зависи каквим ће правцем држава поћи у своме развитку и до какви ће резултата при томе доћи; а рекли смо, да се начела произвољно постављају и примењују. Србија је могла стечени углед свој одржати, увећати или проиграти, али није морала то учинити; „историчка нужда“ која би тако што преписивала и одређивала, у нашим очима је безсмислица.

Знамо сви време — јер није давно било — кад је Србија стајала у цвету свога угледа. Народи балканског полуотока пријубише се Србији као узданици својој: остали полагаше велике наде на Србију или и преко воље очекиваше од Србије „велика дела.“ Званична Европа поче рачунати са Србијом као са важном чињеницом у великој политици; нико није маловажно сматрао њен природан, згодан и важан положај и снагу која је у њој, у народу лежала. Народ пак схваћајући позив Србије, не презајући од тешки жртава заложио је сву своју снагу у остварење позива њеног, чим јој је и стечен био толики углед и толика важност, какву гледамо у почетку прошле десетине година.

Не треба се варати, није оно била заслуга једнога човека већ целога народа

Погрешан политичан систем и погрешна политична начела која се ставише за под логу Србији у то време, морадоше понети свога плода, своји логични последица. Систем туторисања уби народ у Србији у главу, јер засеја семе корупцији и деморализацији, којој је плод сад сазрео. Чист апсолутизам по својој природи мораде с корака на корак чинити погрешке исто тако као и назови-уставношћу маскиран, јер и један и други сапута крила народној снази. Последица и једног и другог беше с поља отуђивање, изнутра заглупљивање и успављивање, и непрође кратко време, а Србија дође дотле да мораде видити да јој је проигран сав углед, сва важност и вредност, коју беше стекла и која за њу беше истоветна са главним условом њеног опстанка. Државнички експерименти једног Гарашанина, Николе Христића и други одбише од Србије све природне јој савезнике, раскидоше свезу, која по природи ствари мораде везивати и већ беше до некле везала за Србију Бугаре и Грчку: дипломатска мудрост Јове Ристића отуђи Црну Гору и разби веру и самих Босанаца и Ерцеговаца, да се о другима и не говори а политика свију изнутра, у земљи, доврши уништење свију симпатија код Европе. Србија под Ристићем постаде из нутра „полицајна држава“ — као што сами београдски листови веле — јер он и поред „устава“ доврши што је Гарашанин почео, а с тим и споља сведе вредност и важност Србије на нулу.

То је суштина историје њене у томе кратком перијоду времена, и то су последице погрешни политични система, да их не назовемо друкчије, које Србију с поља задесише.

Изнутра пак — да не ређамо много — доведе тај систем дотле, да би данас човек пао у искушење да поверује у чуда, гледајући како Србија изгледа. Ко ли се не сећа прошли скупштина крагујевачки; ко ли незна ову кратку прошлост младе „уставности“ у Србији? Народ и влада у Србији два су тела а једна душа — трубише непрестано плаћена гласила. Скупштина не имађаше других до владиних жеља и не једна наивнија душа дође дотле да завиди Србији на такој срећи, дочим је овамо земља летила у назадак. Таке хармоније између законодавног и екзекутивног тела државне власти, нигде се није могло наћи и — тешко си га ономе, ко се усудио посумњати у чистоту те хармноије, те сагласности!

Заиста, вредно би било повући паралелу између ове садашње скупштине српске у Крагујевцу и прошлих; тек би се тада могао оценити политачан систем, којим је Ристић и старији му другови, намеравао усрећити Србију; онда би тек свако разумети могао, шта то значи ослонити државни живот на овака или онака начела, развијати га једним или другим системом.

Прошле српске скупштине у Крагујевцу како је која долазила, тако је свака све више и више убијала наду српских родољуба у и ван Србије, да ће Србија икада бити оно што би требало да буде; био се већ местимице почео увлачити и песимизам, да Србија мора пропасти, јер се и у народу угушило свако осећање, замутио поглед, пошто се држало, да је радња скупштинска веран израз мисли, назора и уверења скупштинара, па по томе и народа. И тако је и изгледало свакоме, ко је гледао како н. пр. Миле Дамјановића предлаже пре две године, сто батина каштиге за преступе преске и где се у скупштини и штампи одобрава све шта влада ради и уради, онако негледуш, кас да се тиче најнезнатније ситнице а не једне државе и народа па још с таким позивом и задатком каквог га има Србија. Беху то дани и призори очајања за сваког српског родољуба, јер се према томе морало мислити, да је отров владајућег политичког система заста продро до у срце народа.

Данас, с радошћу бележимо, изкачу у крагујевачкој скупштини знаци, који сузбијају суморне боре са чела родољуба српског. Ти исти посланици, који тада кљанаху свакој владиној жељи, данас траже јемство правој слободи штампе јер у томе увиђају један мелем рани коју Србији зададе досадањи пол. систем и један услов напретку Србије; ти исти траже и у практици и то фактичну одговорност министарску, јер захтевају у седници од 7. овог месеца, да се бивши војени министар Бели-Марковић стави под суд, због проневерења, што га је на државном имању учинио као министар. Заступник Петковић вели том приликом да се скупштинарима на свакој стопи пребацује: „ви незаслужујете народног поверења; министри поједоше све а ви ћутите;“ а заступник Стојан Радонић: „нећу да се макнем одавде, док се кривица не исљеди.“ итд. — То су знаци, да у народу у Србији није још убијен дух, на што су смерали они који су својим полицајним и коруптивним системом владе вргли били земљу у чељуст деморализације, нити му се свест сатрла. И дух и свест народна беху вештачким начином само сапутани или успавани, ал ево видимо где те споне пуцају и то нам даје наде, да ће и ако с тешким напором, уз трајну снажну радњу Србија опет брзо моћи успети се на ступањ значаја, са кога је оборише прошле владе.

Сваки народ заслужује онаку владу какву има — вели се обично. Ми гледајући кроз скупштину живот који је опет почео струјати народом у Србији надамо се, да ће Србија од сад морати имати само добре владе. Да то буде, морају се створити најпре установе, које ће само спасоносним начелима допуштати утицај на развитак државног живота Србије. До скупштине и народа у Србији стоји, дал ће се и будуће моћи ставити земља и њен позив у службу српске мисли и задатка или у службу појединих властољубаца и саможиваца.

У тој нади, поздрављамо радосно добре гласе, који нам из Крагујевца долазе.

—е—

УГАРСКИ САБОР.

У специјалној дебати буџета за минист. комуникација говори први *Иг. Хелфи*, који се чуди, да финансијски одбор баш онде предлаже највећу штедњу, где би ваљало трошити. Тако н. пр. овде предлаже да се избрише свота од 500.000 фор. која је намењена за одржање и поправку путова, а то тек није штедња никаква, јер ће путеви онда са свим морати пропасти, па је отуда већа штета, него ако се веће суме дају на издржавање и оправку путова, без чега земља не може бити.

Луд. Тиса мин. комуникација, (јавног саобраћаја) признаје да је од врло штетни последица то закидање, штедња на свотама одређеним за путове, али према жалостном стању земаљски финанција неможе замерити фин. одбору, што и ту штеди. За тим разлаже своје мнење о разним тачкама у буџету тога министарства, да би, како сам вели објаснијо што се чини нејасно. Неке поште у буџету увећане су јер државне жељезнице млого мање доходка доносе, но што се може, говорити пак сада о грађењу нови жељезница била би безсмислица (а шта је од Кондорошевог „ајзнбана“; зар се ни тај неће градити? Извешт.) само се морају саградити свезе жељезничке на југу и и на истоку. Мађарски пак језик уведен је на свим жељезним пругама потпуно. (Само кад је то, онда је све добро! Извешт.)

Министар завршује свој говор изјавом да сада последњи пут говори са министарске столице, те ваљда се због тога и смео усудити да су грешили и његови преходници и он, и да по томе и одговорност спада и на оне пре и на њега као садањег министра, и према томе нека се пресуђује и његова заслуга.

Јул. *Гулнер* жури владу да поднесе законски нацрт који би уредио јавно грађевинство и подноси предлог за одлуку, којим би се министар комуникације упутио, да још у течају ове саборске периоде таки предлог сабору поднесе.

Иванка рефлектујући на говор министров вели, да нису само подузетници грађевина криви што је стање земаљски жељезница хрђаво, него да је и влада много што шта пренебрегла.

Ер. Хорн желио је да министар подробнији извештај поднесе о ревизији тарифе, јер државу на неким пругама стаје пренос једног путника по петнајст пута више, но што путник плати. — Министар на то примећава да је то истина, али да се у данашњим околностима неможе ни помислити на подизање тарифе. — И Ер. *Шимоњи* вели да се на то ни мислити не може, јер би то сасвим упропастило угарске жељезнице кад би се повисила путницима тарифа. — Геза *Лике* говори за предлог Гулнеров.

Сабор усваја предлог финансијског одбора заједно са предлогом Гулнеровим.

Буџет министра трговине усваја се по предлогу финансијалног одбора без икакве дебате.

При расправи буџета за министарство просвете подноси *Ал. Керменди* предлог за одлуку, по коме да се избришу 38.950 фор. који су у буџету одређени за школске инспекторе, а министар да се упути, да предложи сабору измену оног места у закону школском, које се односи на школске инспекторе. — Сабор не усваја тај предлог, него онај ког је поднео финансијски одбор.

Јул. Олах. захтева да се поднесе сабору детаљиран план пре но што се почне зидати универзитет. Министар обећава да ће то учинити.

Ирањи се чуди да се баш буџету за просвету тако много ускраћује. Он би од своје стране примио понуду министра председника да се уштеди онај новац, који се министру председнику даје на репрезентовање. Вели, да је чудно, да се министру дају новци да може стране госте частити, док овамо народ сиротује и гладује..

ДОПИСИ.

ш. Беч 17. (5.) дек. (*Значај Чарторисковог предлога.*) Иза вике уставоверних листова на предлог кнеза *Ђорђа Чарториског*, што га је поднео у лавовском сабору, а којим се формално протестује против мезимчета уставоверске лукавштине и хегемоније у цислитавској половини аустро-угарске монархије, против тако назване валреформе, — вредно је мало се позабавити и с тим догађајем јер је то за иста данас један од најважнијих појава, што су га Славени у Цислитавској истакли на политичко поље.

На сваки начин вреди тај догађај већ и с тога што је истакнут од *Пољака* који су досад готово вазда и у свакој прилици били камен, о који се спотицао сложан рад свих Славена у Цислитави, и што су они вазда својим једностраном, да нерекнемо — настраном и себичном политиком били уз сваку владу, дајући се заваравати неким „концесијама за Галицију“, које се међу тим несу никад дале. Но далеко већу важност има тај предлог с друге стране.

6. марат ове године знаменит је по целу овострану државну половину, по Пољаке двоструко. Тога је дана донета и примљена „валреформа“ на „справишту пред шотском капијом“, тога су дана Пољаци инаугурисали своју нову политику према влади и другим Словенима, ставши у један ред са Словенима у опозицију против словенождерске бечке владе. 6. је марат дакле „обрат“ у политици Пољака. Тога је дана при већању о опакој „валреформи“ изјавио др. Грохолски у име целе пољске делегације: по што уважати непосредне изборе за царевинско веће значи врећати права, која су појединим земљама зајамчена земаљским уредбама, а пошто су земаљске уредбе по превисоком патенту од 26. фебруара 1861. год, интегрантан део аустријског устава, то је изборна преинака повреда и устава, и царевинско веће не може увести непосредне изборе, а да не пређе границе своје надлежности. Због тога рече тада Грохолски, мора он са свима својима друговима из Пољске бити томе противан. Како су тадашњи Пољаци у царевинском, већу посредно заступали Пољску, то је на сваки начин њихова част изискивала, да непосредно изабрани пољски сабор изјави своју солидарност с њима или бар у опште обележи свој положај према том недоношчету мождане занетости у установераца. Да пољски сабор не ће своје заступнике оставити на цедилу томе се поуздано надамо. У осталом сутрашњи телеграм јавиће нам судбу чарторисковог предлога, јер у данашњој седници галичког сабора долази на дневни ред извештај одбора, коме је упућен чарторисков предлог.

Највећу важност пак има чарторисков предлог, што он значи измирење Пољака са русинском федералистичком странком у Галицији. Док су до сад Пољаци и Русини у Галицији стојали у опреци, што су Пољаци мањим на броју Русинима доста што шта чинили на жао, — овај предлог значи измирење Пољака федералаца са вођама русинске федералистичке странке, са Качалом, Качевком Завадовским и др., јер су и они потпомагали тај предлог, значи њихову заједничку борбу против остатка рушњачке партије, који са чивутским друштвом „Шомер - Израјелом“ служи за мађ свакој уставоверној влади, којим она туче у главу напредак Словена у Галицији. Тако бар поздрављају федералистички листови овај предлог. Тако га и ми поздрављамо и, дао бог, било сретно и у добар час!

(Т. С. В.) Беч 7. (19.) децембра. — (*Протест дра Витежића. — Земаљски сабори. — Предлог Чарторијског. — Старо- и младо-Чеси. — Херц. и Офенхајм. — Књижевност.*) Као допуну к извештају мом о X. седници посланичког дома ваља и то још да споменем, да је при крају седнице председник јавио, како му је из Далмације од стране дра Витежића стигао протест против свих закључака кућевних, почем — како др. Витежић наводи — нити он, нити му другови из Далмације не беше позвани у седницу.

Др. Рехбауер није нашао за вредно ни да се извини, како би требало да је учинио, него он шта више изјави, да ће се протест дра Витежића ставити ad acta. Незнамо шта ће тај маневар на противничкој странци рећи, којим се управо и обзири куртоазије нарушавају; а најмање се надасмо томе од садањег председника, који је иначе као „председник“ увек на своме месту био.

Толико нам је било споменути о протесту Витежићевом.

На земаљским саборима доста живости, почем државоправна странка свуда глас свој диже против тероризма установерачког.

Моравски декларанти на моравском сабору и неступају већ више из акције. Установерци на сабору, па ма да су у већини, зноје се од муке и чисто мисле у себи: „Де ли сте ви златна времена, када нам ови Чеси несметаше њиовом присутношћу.“

Види се, да је и њима и влади немила активна опозиција, ма да једнако вичу на пасивност чешких декларанта.

Предлог кнеза *Чарторијског* и осталих федералаца на галицијанском сабору одбачен је и то по милости Земијалковског и Голуховског а по вољи њихових пришипетаља и сепаратистичних Русина. Том се приликом и опет отликова странка *Качале*, т. ј. странка помирљивих и федералистичних Русина, која је својски стајала уз пољске федералисте.

Избори нови у Ческој већ су расписани. Избори по сеоским општинама обавиће се 10. јануара избори по градовима 18. јануара ид. год.

Раздор у ческом табору од дана на дан већи и грђи. Уставоверцима пак пада у део интриганска улога. Они пујдају старо-Чехе на младо-Чехе, а не помишљају, да ће их то, ако се опет обе странке измириле буду, скупо стати. У осталом, зависи сво решење од предстојећих избора. Народ ће се јасно изразити какву он политику хоће или ону активности, илити пак ону пасивности.

Није се Гискра бадава јесенас из петиних жила напрезао, да буде послаником у Брину изабрат. Он је знао да ће наступити време, у ком ће швиндл берзијански пострадати. Тиме већ је ево почето.

Управитељ „*Карл-Лудвиг бана*“ *Херц. фон Ротенау* пре је некога времена збачен са свога места због преваре и крађе а предстојала му је и судска истрага. Но он си краја јоште за времена учини. Кажу, да је хтео себе глађу уморити. Колико је ово основано незна се, но толико је извесно да је ономад напрасно изданув.

Ритер фон Офенхајм био је некада главни управитељ черновичко-лавовске жељезнице, витез многих ордена и т. д. а притом највећа варалиша. Он је овде у Бечу себи најлепше палате саградио и живио је као полубог, али све то — од крађеног новца. Он и другови му, као и многи „ферваултунгсрати“ варали су и друштво и државу те само тако могоше се обогатити. Но није им много хаснило, јер *Офенхајм* и његови другови прекјуче бише узапћени и у затвор одведени. Њима предстоје дани, како их и заслужише. По то није све. Сада ће том приликом тек изаћи лоповлук тих кругова на видик па онда, тешко теби — *Гискро*, „ферваултунгсрату“ код лавовско-черновичке жељезнице и петоструки милионару!!!

Далматински сабор влада неће распустити. То дознајемо из официјозних листова, а томе сведочи и само наименовање *Косте Војновића* за саборског подпредседника.

Наш ће цар тек почетком фебруара путовати у Петроград на посету цару Александру а не, као што се пре говорило, 6. јануара. Каже се да ће и Андрашија с царем на пут се кренути. —

Ово дана изиђоше две српске књижице, које ће нашу српчад изненадити и обрадовати. Гласовита књижара *Г. Ј. Манца* у Бечу намерава, као што сама вели: *да српској младежи да у руке читав низ ваљаних приповедака страних писаца, посрбљене и удешене према обичајима и духу српскога народа.*

Одиста врло похвална намера, која ће особито нашој читалачкој публици, нашем подмладку добро доћи.

Почетак је већ учињен, јер ето, као што већ споменух, изиђоше из штампе прве две књижице Хр. Шмитови преповедака као: „Мали димничар“ и „Венац“.

Малцова књижара обриче да ће идуће године опет две, а по потреби и више књига издавати.

Што се речени књига тиче, то неће бити нужно, да тек опоменемо читаоце на Хр. Шмита, јер он је по читавоме свету зарад својих дела, што их је за младеж списао, задоста познат.

Колико се реченој књижари ваљана намера и добра воља при тој ствари, у заслугу приписати мора, толико јој опет морамо с друге стране ваљан избор у предмету но највећма ваљан избор у преводиоцу, или ти боље у прерадиоцу припознати.

Приповетке тако су удешене у духу српском и према обичајима нашега народа, да човеку када је књижице изчитао, и не пада на ум да помисли, да је то прерађено са немачког оригинала. Но и језик српски у овом је случају тако чист и правилан и према дечијем духу схваћању, и начину мишљења удешен, да ће већ и само тога ради по српчад малу полезно бити, ако им се овакова лектира у руке даде.

Ово је дакле чисто заслуга преводиоца или ти боље прерадиоца *Стевана Ђурчића*, који ће тим себи у млађаним срцима наше српчади задужбине стећи.

Књиге су елегантно увезане а садрже осим једног челикореза још и више дрворева, те према томе неможемо рећи да је цена књизи 60 новч. претерана, шта више, она је доста умерена према реченим околностима.

Уверени смо, да ће ове књиге нашу српчад обрадовати, да ће их задовољити, и да ће по томе намере *Манцове* књижаре живог одобрења и одзива наћи. Наша књижевност пак, која баш на томе пољу оскудева, обогатиће се бар ваљаним преводима.

А колико ово вреди то ће не само сваки српски педагог, већ и сваки Србин, па ма он и небио педагог — увидети и припознати.

(П. В.) Карансебеш 29. новембра (због други ствари закашњено. У.) Надам се, да ћу вам угодити, ако вам о овдашњем избору посланика на угарски сабор нешто причам.

Попис је довршен и — будући да је комесија из овдашњи житеља састављена, испао је повољно; уписаше се преко 7000 бирача. На Карансебеш долази 1993 бирача.

Дедаковци изгубише се код прве конференције, која је држана 30. (18.) новембра и претворише се nolens volens у владину партију, која је — будући јавно мњење и воља романског народа именује ђенерала *Доду* за кандидата, — принуђена била, истог г. понудити, да свој програм изда. После дугог оклевања и тек на молбу г. Попазу (овд. владике) изволио је ђен. Дода 26. нов. (8. дец.) позиву том одговорити.

Ушавши у варошку кућу, поздрави скупљене и почне овим речма говорити: „која и каква је то партаја, која од мене *програм* захтева? Немогу, а да се не изразим, да од *никакве* партаје кандидатуру непримам.“ И кад од присутни нико ни речице неодговори, запита он даље: „Ваљда *бирачи* сами програм захтевају?“ На то проговори један роман (J) — који баш владин човек није — да скупљени бирачи као такови моле г. ђенерала да изволи кандидатуру овог среза примити и њи на угарском сабору заступати.

Тек сад се из своје несвести пробуди овдашњи фишкал *Павловић*, који је по програму владине партије — одма при долазку *Доду* поздравити и понудити требао, да свој *програм* изјави. Дрхћућим и несигурним говором одзовне се Павловић нешто о тој својој задаћи замоливши г. *Доду* за *програм*. „Господо моја, одпочне *Дода* говорити. Ја од *владине* странке никакву кандидатуру *непримам*, јер ја поричем влади право, да *званичне* кандидатуре поставља; даље вели — само народу припада право да именује кандидата и да бира посланика и само такву (т. ј. од народа) понуду примити могу а влада је позвана да се сама заступа и брани!“ — У његовом даљем говору, рече: да је прво веран *владатељу* и не саветује *никоме*, да о тој верности, која је кроз 35 годишњег делања његова одвећ посведочена — сумња. Он је готов *сваку* владу подпомоћи, која се држала буде *правцем правде*, напротив пак нећиће га *свака* влада у опозицији која се не држи строго *правцем праведе*!! Он припознаје изравнање од 67 године, јер је сакционисано од краља; но поред тога имаде ипак јошт много питања, која по духу времена и захтевању отаџбине довршена нису; међу којима особито: *питање народности*, које није по вољи и на задовољство свију народа угарских решено а то је једно од најглавнијих!

Последње му речи владиној партији беху ове: „Чули сте г. моја мој програм, с богом остајте, идем даље да се шетам!“ па које испод мукла Павловић повиче: Живио наш (?) кандидат!

Ми молимо за одговор, дал је тај ђенерал Дода кад тако говори владин човек?

Овде сваки зна и јавно говори, да ни Бабеш ни Милетић скоро ништа друго него то исто захтевају. Избор започеће се 22. и трајаће до 25. децембра п. р. Изглед је да ће поменути кандидат ђенер. Дода бити изабран акламацијом а изглед је за све друге који би намеравали, врло — тражав. Видићемо! (Дописивање примамо с захвалношћу. У.)

= **Перлез**, на св. Николу. Ево нас с неколико речи којима хоћемо да претресемо занимање и рад нашег опште познатог „Србољуба“ солге г. Сметане Сви лајтери а понаособ Сметана јесу људи, који располажу силом убојитом; јер куд се макнеш: бојати се је, да те њиови перзекутори као “Aufwiegler-a“ у бутурницу нестрпају“. У том су сви на длаку једнаки, јер какав је затирач истине и правде Павле у Срему, такав је и Пера у трему. Но као да наш „банатски Сметана“ заузима прво место између свију. У срезу ког он „својим“ крсти, несме се ни мислити што је њему противно, јер таковог, који мислити може противно његовом мишљењу треба на вешала отправити. Ко неможе да престави себи овога дива, нека помисли једног окорелог самовољника из апсолутних времена, у граници, који држи батину у руци и њоме учи бедне граничаре „дужности ропске“ — тада ће у правој слици видети нашег банатског Сметану. Па кад му је већ оценио 45 врућих, он тада пружа руку да га целивају и да му реку: захваљујем господине! О да лепе услуге!

Да се вратимо ствари. Као што већ рекох: занимање је нашег солге кортешовање за владиног кандидата. У томе је неуморан, па како је њему свако сретство допуштено и како се начинио малим богом, то му се уклањај с пута, јер је у ставу свашта учинити. Кнезови и бележници врше дати им налог као што ваља, јер три године остати кнезом, то је што млого, кад га општина у сургун шаље!

За тричава обећања солгина, бацише кнезови и бележници, образ и поштење (ако га који од њих кадгод имадоше) под ноге, те против своје савести потписаше потврду познатом пропалици Плугу, *да 13 српских занатлија перлеских нераде с момцима због чега их бечкеречки цент. одбор лиши бирачких права*? Није ли то срамота, господо лагати, кад читав Перлез знаде да исте занатлије не само што раде с једним момком, него имају и другог имања као: кућу, виноград, ораће земље итд. Занатлије су пред сведоцима позвали кнеза: да им даде потврду, да они као што је свима познато доиста имају бирачко право; но кнез нехтеде дати, јер — као што вели: ја несмем, премда знам врло добро да сте у свом праву. Г. Сметана ми је забранио то, и ја морам да слушам, јер се бојим..... даклем: кортеш-солга! — Занатлије се обратише у овај ствари министарству и жупанији. Видеће мо: да ли се бар тамо штује закон! Довде као кортеш: Но он уме и другојачији да буде, јер кортешовање без претње не вреди код њега ништа. Он (Сметана) једном приликом рече: увешћу вас у собу и оценићу вам 25 батина, да вам кости пуцају; — или увећу „*фиргаз*“ (капларско и учитељско сретство, којим први учише војнике екзециру а други децу

ЛИСТАК.

„ФРИШЕ ФИРЕ.“

„Жено драга!“

„Шта је драги мужићу?“

„Знаш ли да су дошли глумци?“

„И глумице драги мужићу.“

„И тако ће позориште зимовати у Н. Саду.“

„Знам драги мужићу.“

„Ти то тако снуждено рече?“

На што си помислила, кад си се снуждила?

„На претплату драги мужићу.“

„Право велиш, сада би се ваљало претплатити.“

„И то на 30 престава!“

„За сваког од нас по 20 ф.“

„То је много за наш буђелар.“

„Али помисли драга жено, и на забаву и поуку, што је имамо у позоришту.“

„И на дуга вечера, што је имамо без позоришта.“

„Јест тако је жено, свакако би ваљало претплатити се.“

„Само кад би било одкуда. Знаш ли драги мужићу, да се нема новаца, твоја малена плата једва је довољна, да покријемо дневне трошкове, а где је стан, где је одело, па порција па празници и благи дани .... све то захтева новаца.“

„Све је то истина“ одговорио је драги мужић чешајући се за уво „али — „Нема ту, али“ одговорила је драга женица „сада су таква времена, ваља чувати новац, ваља сваку крајцару трипут окренути, пре него што се потроши, ваља се у опште чувати сваког излишног трошка, без кога човек може бити. Позориште је лепа забава, ти бар знаш, како ја радо идем у позориште, али се без позоришта може живити, а без леба никако.“ Ове речи јако су дирнуле драгог мужића. Он се уверио, да му је жена штедљива и добра газдарица. Ово га је јако обрадовало, он се поносио са својом женом.

Али он је био муж као и сваки други муж, који воле своју жену. Он је то јест одкидао од својих уста, само да му жена у ничему не оскудева.

При томе је био штедљив и то тако штедљив, да је два последња месеца уштедио управо 40 фор. а жена му није ништа знала о томе.

У ономе тренутку, кад су га женини разлози о штедљивости тако јако дирнули, наумио је он, да своју жену награди.

Он је зграбио свој шешир и опростивши се са својом женом упутио се у Матицу, да потражи чику Крестића. Путем је овако умствовао:

„Имам уштеђених 40 ф. Истина да сам одавно желио, да си купим један „шпицд“ од ћилибара и дувана султан флора, истина да би ја волио пушити султан флора на шпицду од ћилибара, него Бог зна шта; али“ —

Ту је мало промислио се и онда продужио: „Али позориште је лепа забава и красна поука, осим тога, позориште не стоји на најбољим ногама, јер ни наше родољубље не стоји на најбољим ногама, осим тога и најбољи дуван мора се попушити а и најлепши „шпицд“ може се сломити; осим тога, моја је жена добра вредна и штедљива, она сиротица уме да се и забаве одрече, само да се у кући нужда не трпи, осим тога моја жена воле позориште, а зимња су вечера тако дуга .... item, зашто ја неби њу обрадовао тиме, да нас двоје претплатим, а ја ћу већ још који месец пушити „вутожког“ (да не чује како финанц!) на моме красном дрвеном шпицду?“

У томе је стигао у Матицу.

„Чико драги, ја би се претплатио на два седишта.“

„Ви сте паметан човек“ одговори чика.

„Ето, помисли у себи драги мужић „један разлог више, да се претплатим.“

Драги се мужић дакле претплатио. Кад је пошао из канцеларије, чика Крестић га је до врата испратио. Драги мужић је отишао у кафану, запалио цигарету од вутошког дувана, и сео да кибацује. За чудо! Он је био тако задовољан и радостан, као да је терно добио. У мислима је престављао себи, како ће пред вече кући доћи, како ће онда своју жену са позоришним картама да изненади, и како ће га онда његова женица слатко да пољуби. У тима слаткима мислима кибицовао је он цело после подне!

Да се вратимо његовој жени. Његова је жена остала код куће и мислила на позориште. Она је тако радо ишла у позориште, да су јој чисто сузе ударише на очи, кад би помислила, да се нема од куда.

Нема од куда? Она се смешила. Имала је она једну малу дрвену кутију, у коју је остављала сваку крајцару, коју би од пијаце уштедила. У тој кутији мора да има већ доста новаца, а о томе новцу њен муж ништа незна. Да завиримо у кутију.

Она је претрчала орману, извадила је из њега кутију, отворила је и бројала новац.

Крајцара по крајцару, шестак по шестак — дивне ли брачне симпатије! — и она је уштедила управо 40 ф.

Како се обрадовала. Са овим новцом претплатиће она и себе и свога мужа. Како ће се њен муж радовати томе.

Она ће да свога мужа изненади, мора дакле потајно се претплатити. Њена служавка је невешто створење, она неће знати то извршити, морала би дакле сама отићи чика Крестићу.

Она сама да иде чика Крестићу?

Чика Крестић је поштен човек, али, —

Док је драга женица премишљала, да ли се приличи, да она иде чика Крестићу, да се претплати на позоришне претставе, отворе се нагло врата и уђе нагло у собу гђа Јуцика.

Чини ми се, драги читаоче, као да се са гђом Јуциком још од пређашњих времена познајемо.

„Службеница, службеница“ рекла је гђа Јуцика „шта? ви још нисте спремни, још нисте ни обучени? а већ је скорим шести час, скорим ће се почети.“

„Почети? А шта то?“

„Та за бога, шта друго него наше вечерње забаве; та зар незнате да сваког понедељника, сваког уторника, сваке среде, сваког четвртка, сваког петка, сваке суботе, и сваке недеље, имамо вечерњу забаву?“

читати и писати) и извошти ћу вас да запамтите. ... Из свега овог рекао бих, да је слобода у Угарској плашт под који се заклањају силеџије и насилници; или се иде на то: да се поврати самовоља граничарске гвоздене руке? Да смо живи зрави! При свршетку морам да споменем махинације нашег бележника Томе Димитријевића (у дистрикту названог, Непомаже) јер сва зла што од нашег кнеза добијамо последице су „непомажиних“ сплеткарија. Кнез Жива Радованов пре краткога времена играо „народно коло“, па што сад игра „чардаш“ дело је бележниково, јер је то стари практикер у томе. Но проћи ће дани искушења, и тада ћемо се питати за здравље. Није то тек тако, бити лошији од самог букварца из основне школе, а седети на бел. столици; требате ви, господине, у основну школу, да научите правилно читати и писати. С интригама неда се покрити ваше умно ништавило јер олош излази сам на површину. Скините дакле образину, кад вам непомаже, па оставите место то човеку, који је дорастао за тај посао.

= **Земун**, 5. децембра. — (*Наш вар. капетан збачен. — Варошко веће повисило срп. учитељима станарину. — Кенђелац владика насео — његов нов бламаж. — Прота Фила. — Ситнице.*) — У нашем месту промена. Онај што су га звали варошки капетан Аца Јанковић суспендован је од звања. Па само због чега! Због „прељуби сотвори.“ Тај човек давно је требо да падне. Његова покора беше и сувише. Тако га знамо, где срља самовољно у станове учитељске и под фирмом неки бајаги политички ствари, тражи рукописе нечега што је у „врз. колу“ штампано а на њега се напада, ради чега је он и од саме његове више власти укор добио. Једном опет дао је добовати и публиковати из своје главе по вароши ни мање ни више већ „штандрехт.“ Може се мислити какав је ту нос добио! Отпре опет једном овд. трговцу издао пасош за Банат и сам потписао, па после у потеру сам за њим телеграфисо да га „пер шуб“ дотерају. Но ко ће све његове гиксере пописати. Ми би рекли да је ту други неко узрок, те је капетан така безумља могао да почини. Сва варош знаде како је познати Андрејевић жарио и палио по полицији док је Јанковић капетан био. Овај га је у свачем слушао, те као поводљив човек набасавао је на мирне људе. Јер Андрејевић кад је рекао: држ тога и тога, капетан је њега безусловно слушао; а слажу се увек као „браћа.“ Те отуда да су баш сви они узнемиривани били, које исти Андрејевић држи да су му непријатељи, те пишу и износе на јавност његова дела. Види се да је оно капетаново преметање и њему у рачун ишло не били где натрапо на парче рукописа и о њему. Г. капетане! Сад се захвалите вашем саветнику. Ово нека служи новом капетану за науку и пример, те нека се чува злогласна Андрејевића и нека се сети ове срп. пословице: „Ко с врагом тикве сеје разлупаћемусе о главу.“ — Као што рекох напред, криве га због једног ужасног деморала. Нађена је ћерка овд. чиновника Ч. код њега у соби, где је три дана скривена била. Исти чиновник дан пре пријавио му је као шефу полиције и овај рече да не зна где је. На то отац чувши где је, поиште од овд. државног тужиоца помоћи и нађе је код истога вар. капетана у соби сам отац њен лично тамо дошавши са асистенцијом. Значајно је то, да се исти капетан пре 2-3 месеца венчао као удовац већ са жном у година удовицом, па се већ сад наскоро од ње оделио и са овом девојчицом, којој скоро деда бити може, познанство учинио. Девојка је већ пред судом испитана и веле да је говорила, да ју је капетан варао тиме е ће он њу узети и то путем грађанског брака. Варошко је веће одма сутрадан седницу тога ради држало, где је закључено, пошто је већина особља мађиске ратског чиновништва изјавила: да с њиме неће више да служи, са 16 — против 5 гласова да се вар. капетан суспендује и вишој власти јави. Наравски да је међу овом петорицом и Андрејевић био. Е, жао му је његовога у свему послушнога капетана. Наш „Гренцботе“ донео је ови дана у подлистку исту аферу опширно но као „сплетка и љубав“ у форми. Ко се интересује, може тамо и више шта споредногa наћи. Јесмо ли дакле имали право кад смо толико пута у јавни листови доказивали да он није за вар. капетана? Шта би и колико би још чуда био починио, да није зазирао од нашега пера? —

Пријатно нам је овде забележити да је наше варошко веће у прекјучерашњој седници својој на поновљену молбу, повисило овд. срп. учитељима тана рину од ф 60 — на ф 100 — Лепо је; али нека се сад не мисли: сад, па никад; јер сваки каже, који познаје скупоћу станова у Земуну, да је то тек врло мала помоћ. Али шат боље буде! —

Дакле нису само неки општинари и неке општине (као: Земун, Карловци, Кула, Рума и др.) населе са противзаконим и насилничким отпуштањем учитеља; насео је с тиме и вршачки владика Кенђелац! Ух, људи — бламажа за кортеш-владику! Он, који је пре неколико месеци учитеље Брашована и Паланачка онако неправедно и насилнички (са полицијом) са звања скинуо, он, тај исти владика, морао их је као попа ови дана (29. нов.) опет натраг у звање да уведе. Треба запамтити да владика није смео да допусти да до расправе и суда дође; него се жртвовао да овако прогута једну велику кнедлу, само да не дође до чега горег. Но како чујемо, учитељи ће тек сад да пројуре владици мачку на оцак. Срамота за једног владику! Кажу да је добио владика по носу онако поштено, све да се окреће. Сад се — веле — владика овако пере: „Та нису они били криви, него тако су ми денунцирани“ — и ово и оно. Дакле има и над попом попа и над тим опет један попа, а то је — закон! А шта да речемо о оном чудовишту проти Фили? Кад је оно Мајтењи дошао био, фалио се исти прота влашкоме проти у Јаму (близу Вршца који је и сам народњак румунски, те га је овај после свуда исмевао,) фалио се велим, како ће он (Фила) сада да цеди восак Србима. Знамо ми да си ти домну прото Трандафир, а да ти је оно *вик* кожа јагњећа! Бре г. прото, дозиваћеш скорим кугу да те умори. Отишао ти је Мајтењи а пошло је коло наоколо! Него се покај безакониче за времена и ми ти чак Земунци довикујемо! —

У 141. бр. „Заставе“ читамо како се жали дописник из Меленаца на тамошње попове. Ми би рекли да су то људи препотопског мишлења. Ти људи сигурно немају посла, па им је дуго време; те по себи судећи праве и учитељима занимања. А што њи тројица попова не свршавају сами то свакидање јутрење и онако једу лебац бадава, већ ако ћемо назвати радом сарану, крштење, водицу и т д. јер то је тако механичан посао, да би га и црквењак за чашу ракије урадити хтео. Умна, умна рада господо свећеници! Камо?! Погледајте како туђе свештенство ради. Један написао ову књигу, други ону, трећи опет пише ову струку; а ви вечито само ваше "паки — паки". Зар не видите да је већ срамота што баш ништ не радите. „Е, а какве су нам биле досад школе; па откуда ћемо“ вели један. Ми велимо: да је то ништаво извињење; јер и најбоља школа што је у стању дати, све је то мало, него погњури главу пријане мој, па читај и учи се сам. Тако су радили и најславнији научењаци, док нису до тога дошли. Али ви канда не читате; јер да то чините били би напреднији, према науци пак и њеном проповеднику штедљивији, те не би сиротом учитељу ногу подмећали, који поваздан са малом платом и то из дана у дан имаде доста главобоље, јер умно и мозак напрежући ради; — дочим ви од недеље до недеље само, а ту где вас је више, чак треће ил четврте недеље понешто и то тако механички вршите, да вам мозак ама баш ништа не пати. Да шта би ви радили толики на броју, док би учитељ јутрењу читао? Зевали би у олтару! Јелте?.. Али шат и у томе законе савршимо. —

Овом приликом нека је сваком знано, ко га је познаво особито: да је умро Мита Недељковић, Земунац што је слушао дух. академију у Петрограду, где је и сарањен.

Ово сам баш довршио, а чујем да је умро честити парох борчански Илија Берић. Покојник је слободномислећ човек био и велики усталац за школу. Ми одајемо сваку пошту сени његовој а шат се нађе кога, да му живот по заслуги нацрта. —

Поздрављамо срдачно обновљење „Јавора“ и желимо му сретан и дуги рад. Гледаћемо да лад његова лишћа завати и Земун и то обиљно! —

СКУПШТИНА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ.

6 и 7 (18 и 19) септембра 1873.

(Свршетак.)

32. — Управни одбор предлаже, да се матичини чланови, који не плаћају улога, поименце опомену, ако су издали обвезницу; остали да се приволе на обвезницу, или да се избришу. Ко није платио улога, нема гласа на скупштини. — Прима се. — Управни одбор нека то изврши. —

33. Управни одбор предлаже, да се преостали новци (1200 фор.), намењени на зидање матичине дворане дарују српском народном позоришту. — Прима се. —

34. Управни одбор јавља, да је лањску повишицу секретарске плате од 200 фор. разрезао на фондове овако: на Костићев фонд 150 ф. а на Накин 50 ф. — Узима се на знање и одобрава се. —

35. По што су трошкови манипулациони, као што су плате чиновничке, кирија за стан друштвени, огрев итд. до сад тако несаразмерно подељени били, да су неки фондови, поглавито стипендијски, тим трошковима врло мало или нису ни мало оптерећени били, а књижевни фонд Матице српске преоптерећен је тако, да не може својој узвишеној цели, ширењу књижевности српске, у потпуној мери да одговара, с тога управни одбор предлаже, да се административни трошкови сразмерно разрежу на све веће сталне фондове. — Прима се с тим, да тај размер буде по пропорцији чистога дохотка. — Управни одбор нека то изврши. —

36. Књижевни одсек предлаже, да се књижарница браће Јовановића у Панчеву избере за главну комисионарку свих матичиних издања са 30% провизије и годишњим полагањем рачуна, а да је поменута књижарница, по могућству, дужна побринути се за поткомисионаре у свима знатнијим местима, које Матица означи. — Прима се.

37. Управни одбор предлаже, да се рачуни фондова под управом матичином воде од скупштине до скупштине, јер се иначе догађа, да нови председник и управни одбор одговарају за рачуне својих претходника, а за своје не, и да скупштина нема прегледа рачуна баш за последњих осам месеци. — Прима се предлог управног одбора, с тим, да се рачуни за скупштину воде од 1. до 1. јула, па за тим одмах заврше, прегледају, и рачунарски извештај да се на 15 дана пред скупштину наштампа и изда. На тај начин до године ће се изнети пред скупштину рачуни од године и по, а после годишњи. Рачуни фонда текелијиног и јовановићевог водиће се за надзорну власт као и до сад, од 1 до 1 јануара, по захтевима државног рачуноводства. —

38. Управни одбор предлаже, да се заведе периодична ликвидација дугова, сваке треће или пете године. — По подужем претресу прима се ликвидација дугова сваке десете године, и ставља се управном одбору у дужност, да то ове године изврши, јер је ово управо десета година од последње ликвидације. Уједно му се оставља, да сам себи одреди начин, на који ће то учинити.

39. Књижевни одсек предлаже, да се у напредак стипендија даје само оним ригорозантима правницима, који одлично положе други државни испит, тако исто само оним медицима, који одлично положе предиспите; филозофима да престаје стипендија после треће године. — По подужем претресу са сваке стране, у ком учествоваху: Јован Бошковић, А. Сандић, Др. Т. Недељковић, Др. Јован Туроман, К. Трифковић, и др. Илија Вучетић — одлучено би: да се у напредак стипендија може дати само оним ригорозантима правницима, који на другом државном испиту добију одличну белешку бар из половину предмета; тако исто само оним медицима, који или одлично положе два предиспита, или један ругорозум, филозофима престаће стипендија после треће године.

40. Књижевни одсек препоручује питомца Јована Томића, који је без допуштења прешао из факултета филозофског у правнички, али има четири изврсна сведочанства и с обзиром на потребу правника у развојниченој крајини, да му скупштина допусти да настави изучавање права у Бечу. — Одобрава се.

41. Књижевни одсек предлаже, да се питомац Нестора Димитријевића Риста Телечки препоручи патријарховом заменику, да га као ригорозанта права остави још за годину дана у уживању стипендије Нестора Димитријевића. — Прима се.

42. Секретару Матице српске, А. Хаџићу, одобрава се, да може одсуствовати још само за годину дана у другом послу, као привремени управитељ српскога народног позоришта, за које време не ће примати од Матице никакве плате. Његa ће замењивати за то време у административним пословима уредник Летописаа Јован Бошковић, коме се, због двоструког многог посла, за то време у помоћ даје особити библиотекар, са годишњом платом од 600 фор.; а међу тим ће бригу око трговине с друштвеним књигама и даље водити контролор Ћира Бабин.

43. За потписнике скупштинскога записника бирају се: Председник Стеван Брановачки, подпредседник К. Трифковић, др. Љ. Радивојевић, др. И. Вучетић, А. Сандић, Миша Димитријевић, Петар Нинковић, др. Л. Костић, Васа Пушибрк, Влада Стратимировић, сви из Новога Сада, и професор П. Кречаревић из Карловаца.

По што су изцрпени сви предмети, који беху на дневном реду, председник затвори скупштину, 7. септембра у подне.

Народна просвета.

ЈЕДНА МОЛБА УПРАВЉЕНА ПРИЈАТЕЉИМА СЛАВЕНСКЕ УЗАЈАМНОСТИ.*

Прва скупштина славенских педагога у Бечу, признавајући важност славенских педагошких библиотека за узајмност славенску у опште и нарочито на школском пољу наложила је нама потписанима, да се у име њено постарамо да се што скорије оснују педагошке библиотеке за сада бар у главним градовима земаља славенских.

Да би те библиотеке одговориле цељи, на коју је скупштина славенских педагога у Бечу, одлучујући о њима мислила, морају оне обухватати све списе педагошке у језицима славенским, који су досад изашли и морају се непрестано новим плодовима из свију литература славенских допуњавати.

Но зато је потребан капитал, који иначе на

* Умољавају се сва уредништва српских листова да ову објаву безплатно обнародовати изволу.

„Тако па чиме се ту забавља?“

„Но фала богу, и то ми је питање.

„Nagy annak a híre“
Hivjak „Frische Viere“

„На фрише фире? Не — неволем се картати, кад изгубим, жао ми је мог новца, кад добијем, жао ми је моје другарице, која је изгубила. Зато се волем и не картати.“

„Шта? Ви се неволете картати, ви, једна изображена госпоја, па се неволете картати? Но јесте чули кад се то расчује, биће смеја до неба.“

„Фала Вам лепо, нека се расчује само.“

„Опростите драга моја, али овако се шта не може прећутати. Реците боље, да се зато нећете да картате што би волели ићи у позориште.“

„Истину да вам кажем, погодили сте.

„Ха ха ха“ прсне у смеј гђа Јуцика. „Због позоришта дакле? Због позоришта? Та ми се зато баш и картамо, да не морамо ићи у позориште. Драга моја, шта ће те ви у позоришту; да гледате оно, што сте већ сто пута видили, или и ако сте видили, што ништа не вреди! Понда, шта мислите 20 фор. претплата од особе! Одкуд толико новаца? Зар ви незнате каква су данашња времена? Ко би још у данашње време бацио 20 ф. на позориште!

„Али ја као мислим —

„Ту нема „али“, или ће те ићи самном на фрише фире, и онда ћу прећутати цео наш разговор, или ће сутра да пуца по вароши...

„Али ја ни сам звана?“

„Драга моја ту се нико и незове. Имате ли ви само новца за картање, то је све, што се од вас захтева.“

Овамо, онамо, гђа Јуцика обрлати нашу драгу женицу. Она оде своме орману, извади из њега своју дрвену кутију, а из кутије тешко заштеђених 40 ф., па оде са гђом Јуциком на фрише фире.

Оставимо је мало, а вратимо се њеном мужу.

Он још једнако кибицује, али јадник — пехиста је, и ономе, коме он кибицује, иде карта, да неможе горе бити.

Карташ га често мргодно погледа, али он сирома не опажа то, јер се сав удубио у мислима како ће своју жену да обрадује.

У томе куцне седми час.

То је време, када сви солидни мужеви кући иду.

И наш је драги мужић на велику радост онога карташа, коме је он кибицовао, кренуо се кући.

Он је код куће, али нема жене. Служавка му рече да је отишла са гђом Јуциком.

Ништа зато, он ће је причекати. Чека је, а ње нема, куцну осми час, а ње нема, куцну девети час, а ње нема, куцну десети, једанајсти па и дванајсти час, а ње нема.

Слатки боже, да јој се није каква несрећа догодила?

Јесте, и то страшна несрећа она је — али то ће мо доцније чути.

Пола један, а ево ти и ње.

Она се сва заруменила, она је раздражена до зла бога, она сва дрхће по телу, она је и љутита, да би се свађала са целим светом, а опет је тако жалостна, да би од срца плакала.

„Но фала богу, кад си дошла здрава и читава, јако сам се био за тебе уплашио. Али шта је теби, ти си тако румена, очи ти тако севају, устне ти дрхћу? Да ниси болесна? говори брзо, шта је теби?“

„Ништа, љутита сам, срдита сам, пакостна сам, то је све.“

„То је доста, јер ти си иначе мирна, блага, весела?“

„Још ми се и ти ругаш?“

„Ругам, каква мисао, ја се теби нисам никада ругао.

„Па сада реци ми, где си била?“

„Била сам — на.. вечерњој забави.“

„Но па кад си била на забави, онда треба да весела и задовољна долазиш кући.“

„Јест, кад би то била забава, као што су друге забаве.“

„Тако? А да каква је то забава? Шта се радило на тој забави?“

„Мешало се, једнако се мешало.“

„Мешало се а шта то?“

„Карте су се мешале, цело вече се играло фрише-фире.“

„Сад разумем, зашто си зловољна. Док су се друге картале, морала си ти гледати, јер прво, ти се не карташ, а друго немаш ни новаца на излишан трошак.“

На ове речи је драга женица ударила у плач. Оне се постидила пред својим мужем, учинила је нешто што јој ни самој није било по вољи. Како сада да се извуче? Неостаје друго, већ са истином на среду.

„Драги мужу, мене су наговорили, па сам се и ја картала; шта више изгубила сам 40 ф.“

„Јел могуће?“

„Да драги мужу, шта више завадила сам се још и са најбољом другарицом јер сам јој при картању рекла да ме вара.“

„И то још?“

„А сада ме тако боле глава тако ми је зло, да мислим сада ћу умрети.“

„И то све због проклетог фрише-фире.“

„Јесте драги мужићу, право си рекао, све због проклетог фрише-фире. Незнаш како се једим на саму себе.“

„Умири се драга жено, што је било било. Новце ће мо заштедити, другарицу твоју молићеш за опроштење а глава ће проћи. Жао ми је само, што ове зиме нећемо ићи у позориште.

Она удари у плач.

„Ах драги мужу, ни сам ли ја лакомислена жена? За тај новац, што сам га изгубила, за то непријатно уживање, или какво уживање — није ни видло уживања — могла сам за целу зиму и теби и мени најпријатнију, најпоучнију забаву прибавити а овако — не, никада нећу моћи себи опростити.“

„А ћеш ли се још картати?“

„Никада више, ја ти се ево свечано заверавам.“

„Онда, — онда узми ове две карте али не карте што се игра фрише-фире, већ карте, којима сам нас обоје за целу зиму на позориште претплатио. Ја сам овај новац уштедио за твоју и моју забаву и у корист моме миломе роду.“ —*e*—

жртве готово слваенско учитељство, будући је сиромашно, само накупити неможе.

Зато се обраћамо овим пријатељима славенске узајамности у земљама славенским, с том молбом да би нас у делу, за славенску узајамност велеважном потпомогли.

Сваки ма како мали дар у новцу прими ће се са захвалношћу.

Славне накладе и списатеље педагошке уједно молимо, да би нам на ту цељ бар по један списак својих педагошких списа уступили.

Новчане дарове, као и списе славенским библиотекама поклоњене прима „Redakce Slovanskeho Pedagoga у Прагу (Prag na Smichové č. 339) и објави ће се у славенском педагогу.

Стјепан Бачкора управитељ у Прагу. Јосип Фукса учитељ у Карлињу. Ј. Машек, редактор Славенског Педагога на Смихову. В. Подхајски, управитељ у Поличцу. В. Вањичек учитељ у Јилемници

Иван Филиповић учитељ више девојачке школе у Загребу, Л, Модец, учитељ више девојачке школе у Загребу. Томислав Ивканец учитељ у Загребу. А Отовчевић професор препарандије у Петрињи Проф. М. Секулић у Раковцу.

Никола Ђ. Вукићевић, управитељ препарандије у Сомбору, Проф. М, Петровић у Сомбору. Д. Јосић професор препарандије у Пакрацу. А Варађанин учитељ у Кикинди. М Средојевић учитељ у Сомбору.

СЛАВЕНСКОМ УЧИТЕЉСТВУ!

Прва скупштина славенски педагога у Бечу изразила се једногласно у другој својој седници дана 15. (27.) августа т. г. да је преко потребно, да за ширење својих назора има свој сопствени славенски лист. По предлогу централнога одбора примљен је пак једногласно за орган скупштине славенских педагога часопис „Slovanský Pedagog“.

Издавање и уређивање тога листа поверено је нама и наложено нам је, да се старамо не само за материјална средства, која су за то нужна, него и за капитал душевни, без кога се намера скупштине славенских педагога неби дала извести достојно и у корист Славенства. Задаћа та није заиста лака, и ми смо пуно убеђени, да је неби могли извести како треба без помоћи остале наше браће славенских учитеља. Ми смо примили на себе дужност, да у нашем листу прибирамо и основно прогледимо списе за учитеље и за младеж из свију литература славенских да би се оним што је добро, сва славенска племена што пре користити могла.

Поред тога доносићемо у нашем листу темељити методична расматрања уопште и о појединим предметима. Најпосле ћемо пажљиво пратити све појаве у литературама славенским.

Примајући се тог посла, који готово силе наше превазилази, чинимо то у чврстој надежди, да ће нас у том сви наши саплеменици потпомоћи, који заставу скупштине славенских педагога за своју сматрају.

У листу нашем излазиће чланци у свима језицима славенским; изводима пак из чланка и сравњивањем језика труди ћемо се да нашим читаоцима учење славенских језика олакшамо.

Когод успех нашем подузећу жели, нека се потруди, да му прибави довољно потпоре материјалне и умне.

Славенски педагог излазиће сваких шест недеља у свескама три табака велике осмине. Прва свеска угледа ће света месеца фебруара г. 1874. На годину дана стаје 3 ф 50 н. на по године 1 ф 80 н.

Предплату, новчане потпоре и литерарне прилоге прима „Redakce Slovenskeho Pedagoga na Smichove č 399 у Прагу.

Централни одбор
скупштине славенских педагога.

НОВИ САД 13 дек. — Владин посланички кандидат за изборни срез панчевачки путује по срезу и кортешује за свој избор међу осталим сретствима и с тим, што обећава (како је и у свом програму казао) да ће се заузети, да Панчево постане седиштем жупаније кад се буду жупаније на ново по обиму преустројавале, што ће свакојако бити још ове саборске периоде.

Но док он и том удицом пеца гласове за себе, дотле пештански листови доносе вест: да је влада већ поднела сабору свој предлог о заокружењу жупанија у коме стоји и то:

„да ће Вел.-кикиндски дистрикт са северним делом торонталске жупаније сачињавати засебну жупанију под именом „торонталске“, са седиштем у В. Кикинди, а јужни део исте жупаније сачињаваће опет за себе жупанију под именом „хоромске“ са средиштем у Вел, Бечкереку.“

О Панчеву и владином предлогу нема ни спомена а за љубав г. Стојачковића неће влада изменути свога предлога, пошто је при томе руководе млого замашнији интереси мађарске политике, но што је избор Стојачковића.

Кад нису толико обзира имали на г. Стојачковића да тај предлог не изнесу сад, чиме му у напред дезавујишу, обарају у програму тачку тога обећања, за цело би још мање имали обзира на његове представке. На удицу таког „обећања“ нека се неда ухватити ни један глас.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

Пешта 12. дец. — На предлог Скудијера забрањује се развијање црно-жуте заставе панчевачким бирачима при избору посланика за угарски сабор.

НОВИЈЕ.

Београд 12. дек. Крагујевачка скупштина усвојила је предлог двадесеторице својих чланова да се бив. министар војени Јов. Бели-Марковић због проневерења стави под суд. Телеграфским путем стигао је услод тога из Крагујевца налог, да се Бели-Марковић стави у затвор.

Загреб 11. дек. Услед добијеног допуштења с вишег места, поднеће влада земаљском сабору међу осталима предлозима предлог: о одговорности бана и владини предстојника и о диоби задруга.

ПРИПОСЛАНО.*)

Славно уредништво „Заставе“!

У 141. бр. „Заставе“ неки дописник из Меленаца под знаком „—в—“ говорећи о раду наше црквено-школске скупштине од 15 нов. о. г. изнесе три сасма неистините и измишљене околности, које се односе не посредно на потписати црквено-школски одбор, поједине чланове и часнике. Да би нанешену увреду са себе опрали, а и зарад истине целом читалачком свету потписани је одбор у својој данашњој седници донео једногласну одлуку, да се путем „Заставе“ те неистине и измишљотине оповрргну а наиме:

I. По гласу одборског записника од 9 окт. о. г. бр. V. никако није стечај расписивач фалсификовао, јер тамо изрично стоји, да се стави изабраном учитељу у дужност још и обучавање деце у појању; ово су усвојени предлози г. г. Н. Бибића и Ђ. Јанковића, које су они поднели тим више, што поменути учитељ ради те дужности ужива 100 фор. ав. вр. више.

II. Исто је тако измишљотина, где дописник вели: „да је у скупштини председник са свима присутним одборницима јавно признао, да у одбору ни помена било није“. . . почем се нити по записнику спупштинском нити по сећању и усменом казивању г. председника и одборника каквом признавању њиховом у траг ући може.

III. По гласу скупштинског записника од 15 нов. о. г. бр. VII. поднео је скупштини обадва предлога т. ј. и за учитеље и за чреднике г. А. Таназевић, а никако пак г. Н. Бибић.

Подписани одбор изјављује највеће гнушање и презрење дописнику, умољавајући славно уредништво „Заставе“ да овим редцима у своме листу места уступити изволи.

Из црквено-школске одборске седнице, држане у Меленци 4. децембра 1883.

Јован К. Борјановић перовођа — **Аца Кукић** подпредседник

*) За ствари под овом рубриком недговара уредништво.

ПРИЛОЗИ СРПСКОМ НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

Српско црквено певачко друштво у Панчеву послало је 21 фор. 53 новч. а. вр., као прилог из позоришних ковчежића, од 1. марта до краја августа о. године и то:

Бр. 88 код Петра Кранчевића 1 ф. 48 н.; бр. 89 у гостионици код „трубача“ 40 нов.; бр. 90 у гостионици код „пастирке“ 43 н.; бр. 92 у штедионици 4 ф. 25 н.; бр. 93 у кр чми код „патке“ 0; бр. 94 у великој пивари 0; бр. 95 у касини 0; бр. 96 код Ј. В. Јовановића 12 н.; бр. 98 код Николе Крчединца 12 фор. (на читаву годину; бр. 100 у заједници за ваљевиву 1 ф. 28 н.; бр. 101 код Ј. У. Јвановића 87 н.; бр. 102 у гостионици код „пароброда 0; бр. 237 на пропелеру „Панчево“ (за две године) 38 н.; бр. 299 у гостионици код „Јелена“ 32 н. — Свега 21 фор. 53 н. а. вр.

На овим родољубивим прилозима изјављује своју најтоплију захвалност.

Управа срп. нар. позоришта.

САВА ПЕТРОВИЋ с. р. тајник. — Начеоник: СТЕВАН БРАНОВАЧКИ с. р.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

За овогодишњи Божић изашла је књига

БОЖИЋ
ДАР ДОБРОЈ ДЕЦИ

што ју је наша књижара уредила и издала. Има 64 стране, а садржина је богата и

СТАЈЕ САМО 10 НОВАЦА ПРИМЕРАК.

На 10 примерака дајемо 1, на 25 примерака 3, на 50 примерака 7, на 100, 15 књига приде. Књига се само за готово продаје. Наруџбине молимо да се одмах на нас упуте, иначе остаће многе општине без ове ваљане књиге, те не ће моћи своју децу обрадовати књижевним даром, који данашњим даном не треба ни у колибици да изостане. Срби и Српкиње, који немају своје деце употребиће јамачно као и до сада ову прилику, да уживају у радости овом књижицом награђене сироте деце.

На страни се може добити ова књига:

У Н. Саду код г. А. Хергера и Ф. Штиглера.
„ Бечкереку у књижари Манголда и Шенка.
„ Вршцу код г. К. Брашована.
„ Чакову код г. Н. Ј. Иванђанина.
„ Ст. Бечеју код г. Ђ. Глибоњског.
„ Сентомашу код г. Милоша Рунића и г. Н. Миковића.
„ Сомбору код књижара Шена и г. Л. Бркића;
„ Белој Цркви у књижари Хепка;
„ Сегедину код г. Зубановића;
„ Тамишвару код З. М. Гигића;
„ Молу код г. Ј. Ковачића;
„ Сенти код г. Стојшића;
„ Карловцу Горњем код г. М. Грбића;
„ Карловцима код г. К. Павловића Табака;
„ Петрињи код г. Мите Забрдца;
„ Пакрацу код г. Васе Марковића синова;
„ Котору код г. Спире Петровића;
„ Осеку у књижари С. Саломона;
„ Београду у књижари В. Валожића и у главној књижари.

Најбоље је телеграфски наручити.

У Панчеву. КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

ПЕШТА 11 дек. — Житна радња, због слабе понуде учвршћује се у својој теденцији и плаћано је 5—10 н. више Бележено је:

Пшенице потиске 400 мер. 84 фун. 7. ф. 85 н. с додат-1000 мер. 83¾ фун. ф. — 300 мер 83½ фун. и 200 мер. 82½ по 7 ф. 82½ н. 400 мер 82¾ фун. 7 ф. 82½ н. 300 мер. 82 фун. 7 ф. 60 н. све на три мес. за готово.

Ражи 6000 мер. 77—80 фун. 5 ф. 70 н. за готово за мес. фебр. март април.

Зоби 1000 мер. 50 фун, 2 ф. 10 н. 800 мер. 50 фун. 2 14 н. за гот.

МЕТЕОРОЛОШКЕ БЕЛЕШКЕ НА СРПСКОЈ ВЕЉ. ГИМНАЗИЈИ У НОВОМ САДУ.

Дан	Термометар по Целсију			Барометар у милиметр.			Притисак паре			Проценти паре у ваздуху.			У ком су правцу ишли и како су наталили облаци.			На 0·1 □m пало је куб. mm. воде и то у виду:	Примедбе
	7h	2h	9h	7h	2h	9h	7h	2h	9h	7h	2h	9h	7h	2h	9h		
13/25 XII.																	

N=Север. S=Југ. E=Исток. W=Запад. — Облаци изгледају: као перје (Cirrus)=k; као слој (stratus)=S; као гомила (cumulus)=C; пернати у слоју=ć; пернати у гомили=kc; преко целог свода (Nimbus)=N. — Магла=●; кишица=∴; туча лед=△; снег=*. — Холуј са ил без кише=↑; муње=↯. — |

ОГЛАСИ.

Бр. 60 ex 1873. СТЕЧАЈ.

Од стране школског одбора за вар. вишу реалку у Новом Саду овим се отвара стечај за попуњење једног суплентског места на ововар. реалки, са којим местом скопчана је годишња плата од 720 фор. а вр.

Просителји од којих се захтева, да су вешти српском или ком другом славенском језику имају своје са нужним доказима способности снабдевене сведочбе, за 14 дана рачунајући од дана првог уврштења овог стечаја подписаном шк. одбору поднети.

При једнакој способности имаће првенство они, који су осим горњих још и мађарском језику вешти:

Из седнице школ. одбора за вар. вишу реалку у Новом Саду држане 22. децембра 1873.

ИЛИЈА ПОЛЗОВИЋ с. р. перовођа. 2—3 — Др. ЈОВАН СУБОТИЋ с. р. председник.

СТЕЧАЈ.

На овдашњој општинској школи основној упразњена су два места, која треба да се попуне до 8. (20) јануара године 1874.

Плата је по 300 фор. а. вр. за сваког, која се издаје у месечним ратама унапред, слободан стан и 4 фата тврди дрва за огрев.

Иште се предавање српским језиком и појање при богослужењу.

Потражитељи ових места, имају своје потребним сведочбама снабдевене молбенице, до 8. (20) дек. јан. 1874. овдашњем одбору поднети у плаћеном писму. 2—3

Уљма 2. дек. 1873, **Местни школ. сабор.**

Бр. 1346. — Е. К. 433. 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упразњену парохију блињску, у којој половина парохијалних прихода, док интеркаларно лето траје, свештеничкој удовици и сиротама припада.

Конкуренти нека своје инструиране молбенице до 28. децембра 1873. подписаној консисторији поднесу.

Из седнице епархијске конзисторије у Плашном 29. нов. 1873 држане. **Епарх. консист. горњо-карловачка**

Бр. 23. — општ. зап.

ОБЈАВА.

По донешеном општ. закључку од 26 новембра 1873 бр. 23 издаваће општина ст. Стапарска под закуп на годину дана општинску тако звану „Целенску пустару“, која има 333 катастралних јутара, и то под нашу путем јавну дражбе.

Дражбеници имају 10% у име пишманлука положити.

Закупник пак дужан је целу своту у напред општинској благајни исплатити.

Дражба ће се 19 (27) фебр. 1874. у општинској кући држати.

У Ст. Стапару 3 (15) децемрра 1873.

Гавра П. Костић општ. бележник 3—3 — **Стева Мрђенов** општ. судац

ad 1687. РАСПИС.

За општинског баштована у Сентомашу. У Сентомашу је упразњено место бившег вештачког баштована, са којим је скопчана годишња плата од 450 фор. слободан стан, и трећина доодка од продати, чрез самог дотичног баштована, облагорођени каламака, и услуге од 100 надничара. Ко оће у Сентомашу даклем на баштованско место да се тражи тај нека своју молбеницу са нужним доказима свршенег баштованлука, и досадањег службовања. — Сентомашком поглаварству до 2. јануара 1874. послати, када ће и сам избор следовати.

У Сентомашу 15. новембра 1873. 2—2.

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ
и
ИМПОТЕНЦИЈУ
(учмалу мушку снагу,)
ШТРИКТУРУ (СУЖЕЊЕ МОКРАЋЕ ЦЕВИ и ПОЛУЦИЈУ),
лечи темељно под јемством сјајног и трајног успеха
Др. МОРИЦ ХАНДЛЕР,
др. медецине и хирургије, магистер бабичлука и лечник очију.
ОРДИНИРА дневно: од **11—1** сати пре подне. и од **3—5** сахати после подне.
Обитава: у **Пешти**, Leopoldsttadt, Palatingasse бр. 13. спрат бр. 14.
На писма с наградом одговара с места, а медикаменти на захтевање шаљу се.
По жељи прима и у посебним часовима. 21—60

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упразњено душепопечитељско место у Унгвару, с којим је скопчана плата од 500 ф. а. вр. 6 јутара добре земље, мали виноград и слободан стан. Конкуренти, од којих се иште, да знају мађарски језик и да имају у случају получења упитног места најмање три године на истом остати нека поднесу инотрупране молбенице своје овој конзисторији за 4 недеље од дана првог уврштена овог расписа.

Јеромонаси и удови свештеници без деце имају првенство.

Из седнице конзист., у Карловци 29 нов. 1873 држане.

—3 **Консис. архидијецезе карловачке.**

ОБЈАВА.

На темељу закључка местног општинског већа од 7. априла т. г. бр. 366 хоће се на **2. јануара 1874. по старом календару** јавна дражба, преко под закуп на 3 године, продавати имајућих 200 јутара јарковачка пашњака код подписатог обштинског уреда око 2 сахата после подне одржавати код ког се и поближи увети уговора, који би се са дотичним закупником склопити имао довнати могу, што се овим радовакупници у знање стављају.

Голубинци 18. децембра 1873.

НИКОЛИЋ, бележник. 2—3 — БАНОВЧАНИН, начелник.

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ У АУСТРО-УГАРСКОЈ МОНАРХИЈИ

Непосредно преко ОМСКОГ, ПЕТРОГРАДА, И НИШЊИ-НОВГОРОДА ужасног руског теја, рума јамајкот, бразилијанског, коњака, арака, шљивовице, француског шампања, надејпре, малаге, портског, шерија, вишке, холандски и француски ликера, чоколаде, пишкота за тој, сервиза (тоља) за тој, порцуланski вазна (кинески.)

Бразилијански рум 1 двохолба заједно са флашом
ЗА 1 ФОРИНТУ

може се једино и само од нас добити. Свака флаша тог браз. рума, што га ми непосредно из Бразилије доводимо, поред наше познате инвете, снабдевена је још и са ОСОБИТОМ ЗАШТИТНИЦОМ, (Schutzmarke) којом је запушач жигосан. Ако би се нашло где год подражавање томе, то ће се судским путем конфисковати.

Наручбине поштом, жељезницом, паробродима, извршиваћемо по жељи тачно на и уз Postnachnahme. — Најмања количина рума ½ сатлика је, најмање количина теја 1 лот.

Ценовник шаљемо на захтевање бадава (gratis) и без поштарине.

ДИЕТРИХ и ГОТТШЛИГ,
ц. аустр. и кр. угар. лиферената.

Главно стовариште и комптоар у Буда-Пешти, (Waitznergasse Nr. 14, — филијала у Schlangenplatz Pariserhaus).

Властник, издаватељ др. Свет. Милетић. — Одговорни уредник Стеван Поповић — Српска народна задружна штампарија